

Yttrande avser ert dnr U2022/02430

Luleå tekniska universitet tackar för möjligheten att lämna synpunkter på betänkandet **Tryggare i vårddyrket – en översyn av vissa frågor inom utbildning till sjuksköterska och barnmorska (SOU 2022:35)** och lämnar härmed vårt yttrande:

Sammanfattning

Avsnitt 4.1 Antal timmar förtydligas i en ny bilaga till högskoleförordningen
Utredningens förslag om att tydliggöra yrkeskvalifikationsdirektivets krav genom att införa en ny bilaga i högskoleförordningen stöds av Luleå tekniska universitet.

Avsnitt 4.2 Begrepp som används i regleringen

Luleå tekniska universitet ställer sig bakom förslaget om att det är antalet timmar i relation till begreppet ”utbildning” som ska regleras, och inte undervisningstid.

Avsnitt 4.3 Beräkning av antalet timmar utbildning enligt yrkeskvalifikationsdirektivet
Utredningen föreslår att det i bilagan anges att en timme ”utbildning” enligt yrkeskvalifikationsdirektivet ska avse en tidsperiod om 45 minuter, vilket gör att sjuksköterskeutbildningen inte behöver förlängas för att uppnå 4600 timmar, något som stöds av Luleå tekniska universitet. Vidare så stödjer Universitetet utredningen gällande; att simulering är ett nödvändigt komplement till utbildning förlagd i hälso-och sjukvårdsverksamhet, och att det vore rimligt att simulering skulle kunna räknas som klinisk utbildning. Då detta ytterst är en fråga om patientsäkerhet bör det framgå av yrkeskvalifikationsdirektivet.

Avsnitt 6.3.3 Flexibla handledningsvillkor i VFU-avtalen

Luleå tekniska universitet ställer sig inte bakom utredarens förslag om flexibla handledningsvillkor och handledningsmodeller i VFU-avtalen.

Utredningen förslår handledningsmodeller med avsteg på krav om formell kompetens och att lärosäten ska anpassa kraven efter verksamheter som kan erbjuda VFU-platser. Om förslaget skulle realiseras innebär det att sjuksköterskestudenter kan handledas av andra yrkesgrupper, som till exempel undersköterskor. Omvårdnad bygger på evidens. Sjuksköterskestudenter ska tränas i team, fortfarande i egenskap av blivande sjuksköterska med eget ansvar för

omvårdnad. Luleå tekniska universitet är kritisk till sänkta formella kompetenskrav hos handledare och anser att sjuksköterskestudenter ska handledas av sjuksköterskor med handledarutbildning.

Sjuksköterskestudenten ska ges optimala förutsättningar att kunna uppnå lärande- och examensmål, vilket förutsätter handledare som är sjuksköterskor och som har handledarutbildning. Det behövs rätt kompetens för att handleda i teori (kunskap och förståelse) och praktik (förmågor och färdigheter) samt reflektion (värderingsförmåga och förhållningssätt). Sjuksköterskans profession innebär att kunna ge vård och omvårdnad som bygger på vetenskap och beprövad erfarenhet, för att handledas i detta krävs att handledaren har den kompetensen. Skickliga yrkesverksamma handledare utgör viktiga förebilder för studenter under VFU. Sjuksköterskor som handleder behöver avsatt tid för reflektion och kontinuerligt stöd från kollegor och organisation för uppdraget samt möjlighet till fortsatt lärande. För att förstå och använda sig av yrkeshandledning krävs både vetenskaplig skolning samt pedagogisk kompetens. Sjuksköterskestudenter behöver färdighetsträning i att utöva evidensbaserad vård och för detta behöver handledande sjuksköterskor ha en djup kunskap om forskningsprocessen och om grundläggande forskningsmetoder. Handledning ska ses som ett led i sjuksköterskors kompetensutveckling.

Vidare anser Luleå tekniska universitet att sjuksköterskestudentens handledare ska vara väl förtrogen med de handlednings- och bedömningsprocesser som är kopplade till uppdraget och de lärandemål som finns för studentens kliniska utbildning. För att handleda sjuksköterskestudenter bör handledaren ha lägst kandidatexamen i omvårdnad, handledarutbildning och dokumenterad erfarenhet som sjuksköterska.

Luleå tekniska universitet ställer sig bakom bestämmelsen om ansvaret för hälso- och sjukvårdens huvudmän, även privata vårdgivare, är att säkerställa att utbildning sker i deras verksamhet.

Avsnitt 7.1 Uppdrag att utveckla flexibla handledningsmodeller och VFU-kurser för fler verksamheter inom hälso- och sjukvården

Luleå tekniska universitet anser att det i alla organisationer där VFU är förlagd, ska finnas en tydlig redogörelse för hur en högskolemässig lärandemiljö säkerställs. Universitetet ställer sig bakom utredningen gällande att en ny bestämmelse införs i hälso- och sjukvårdslagen som tydliggör regioner och kommuners ansvar att säkerställa att utbildning sker i den hälso- och sjukvård som de ansvarar för. Sjuksköterskor som planerar att handleda sjuksköterskestudenter, och som saknar handledarutbildning och/ eller kandidatexamen i omvårdnad/vårdvetenskap behöver garanteras goda förutsättningar från sin arbetsgivare att gå dessa utbildningar och därefter fortbildningar.

För att kunna säkerställa att VFU kan förläggas hos flera vårdgivare och i fler verksamheter förordar Luleå tekniska universitet en nationell VFU-överenskommelse med övergripande kvalitetskrav och nationellt finansieringssystem.

För en trygg och säker vård behöver simulering räknas som klinisk utbildning och att det framgår av yrkeskvalifikationsdirektivet. Sverige behöver driva den frågan mot EU.

Avsnitt 7.2 Utbildning till sjuksköterska bör avslutas med ett nationellt kliniskt slutprov

Luleå tekniska universitet delar utredarens uppfattning att samtliga lärosäten bör delta i den redan etablerade nationella modellen för klinisk slutexamination (NKSE). Slutexaminationen bidrar till att ge studenter ett tydligt fokus på sin kommande yrkesroll och profession. Kliniska slutexaminationer bidrar också till att handledande sjuksköterskor med större säkerhet kan utföra bedömningar av studenters VFU. Slutexaminationen utgör en utvärdering, och möjlighet till jämförelse, för landets lärosäten.

Avsnitten 8.2–8.4 Förtydligande och kompletteringar av examensmålen

Luleå tekniska universitet välkomnar att sjuksköterskans ansvarsområde omvårdnad tillsammans med kärnkompetenser skrivs fram i examensmålen. Luleå tekniska universitet är positiva till att personcentrerat förhållningssätt finns med. Däremot saknar Luleå tekniska universitet kärnkompetensen förbättringskunskap för kvalitetsutveckling. Detta är centralt för vårdens fortsatta utveckling. Sjuksköterskor behöver reflektera kritiskt över befintliga rutiner och metoder samt initiera och genomföra förbättringsarbeten.

Avsnitt 8.4.2 Kunskap om patientsäkerhet för sjuksköterskor

För att kunna utföra trygg och säker vård behöver målet utvidgas till att även visa färdighet och förmåga. Patientsäkerhetsfrågor är stor betydelse och då är det inte tillräckligt med att endast ha kunskap om detta, utan även kunna omsätta det till handling och reflektera över konsekvenser och etik. Att använda sig av simulering är ett viktigt inslag i utbildningen för att kunna utföra en trygg och säker vård.

Avsnitt 8.4.4 Förmåga att använda digitala verktyg m. m. för sjuksköterskor

Luleå tekniska universitet anser att målet är för lågt ställt gällande implementering. Sjuksköterskor behöver inta en tydlig position i utvecklingen av vårdverksamhet med stöd av digitala tjänster och påverka utvecklingen så att det gynnar god omvårdnad av patienter och deras närstående.

Avsnitt 8.4.5 Förmåga till interprofessionellt teamarbete m. m. för sjuksköterskor

Utredningens förslag är att examensmålet omformuleras till förmåga till interprofessionellt teamarbete inom hälso- och sjukvården och samverkan med andra delar av samhället. Luleå tekniska universitet föreslår här formuleringen; ”att visa förmåga till ledarskap och interprofessionellt samarbete såväl inom hälso- och sjukvården som med yrkesgrupper inom andra delar av samhället”. Sjuksköterskan är ledare för omvårdnad, och det är av stor betydelse att kunna samarbeta för patientens bästa, vilket skulle täckas med hjälp av förslaget.

Avsnitt 8.4.6 Kunskap för sjuksköterskor om befolkningens hälsa utifrån ålder och kön

Luleå tekniska universitet anser att målet att visa kunskap om förhållanden i samhället som påverkar befolkningens hälsa utifrån ålder och kön behöver innehålla omvårdnad, exempelvis med formuleringen ”att visa kunskap om förhållande i samhället som påverkar befolkningens hälsa och behov av omvårdnad”.

Avsnitt 8.4.11 Katastrofmedicin för sjuksköterskor

Luleå tekniska universitets förslag till målskrivning: För sjuksköterskeexamen ska sjuksköterskestudenten ha kunskap och förståelse för principer och metoder för bedömning och omhändertagande i katastrofer inklusive etiska aspekter.

Avsnitt 8.5 Översyn av terminologin i examensbeskrivningarna för hälso- och sjukvårdsutbildningarna

Luleå tekniska universitet instämmer med utredningen att det behövs en översyn av samtliga yrkesgruppers examensbeskrivningar för att identifiera skillnader i förekomsten av centrala begrepp och formuleringar, överväga behov av samordning av terminologin och vid behov, föreslå lämpliga begrepp.

Sakkunniga

Åsa Engström

Professor, ämnesföreträdare omvårdnad

Luleå tekniska universitet

Silje Rysst Gustafsson

Utbildningsledare sjuksköterskeprogrammet

Luleå tekniska universitet

Beslutande

Birgitta Bergvall-Kåreborn

Rektor

Luleå tekniska universitet

Fördragande

Maria Krantz

Handläggare

Område

Handläggare
Maria Krantz

Remissyttrande 5(5)

Datum 2022-10-24 Dnr LTU-2806-2022

Process
11.1 Verksamhet och
förvaltningsjuridik (2020-2022)